

Avrasya Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi

Dergi Web sayfası: <http://dergipark.gov.tr/adea>

ISSN 2651 – 5067

NASRETTİN HOCA ZAMAN YOLCUSU ÇİZGİ FİLMİNDE KÖK DEĞERLER*

CORE VALUES IN NASRETTİN HOCA TIME TRAVELER CARTOON

Cüneyit AKAR**

**Doç. Dr. Uşak Üniversitesi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dalı, akarcuneyt@gmail.com, 0000-0001-6028-2036

Savaş DEMİR**

***Yüksek Lisans Öğrencisi, Uşak Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Sınıf Eğitimi Bilim Dalı, savasdemir800@gmail.com

Referans: Akar, C., Demir, S. (2025). Nasrettin Hoca Zaman Yolcusu Çizgi Filminde Kök Değerler. *Avrasya Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi*, 9(1), 58-69.

Gönderilme Tarihi: 27.12.2024

Kabul Tarihi :09.01.2025

Özet: Çocuklar zamanlarının önemli bir kısmını ekran başında geçirmektedirler. Çizgi filmler çocukların görsel olarak çok fazla ilgisini çektiği için çocuklar dikkatle ekrana yoğunlaşabilmekte ve istemli veya istemsiz olarak birçok davranış kazanmaktadırlar. Çocuklar o yaşlarda neyin doğru neyin yanlış olduğunun ayırımını yapamadıkları için eğlenerek izledikleri filmlerdeki tüm tutum ve davranışları öğrenebilmektedirler. Buradan hareketle çocukların doğru değerleri öğrenebilmesi için çizgi filmlerde hangi değerlerin nasıl verildiği önem arz etmektedir. Bu çalışma, TRT Çocuk kanalında yayınlanan, Nasreddin Hoca Zaman Yolcusu çizgi filminde yer alan kök değerlerin tespit edilmesini amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda şu sorulara cevap aranmıştır: “Nasreddin Hoca Zaman Yolcusu çizgi filminde yer alan kök değerlere hangi sıklıkla verilmiştir?” ve “Nasreddin Hoca Zaman Yolcusu çizgi filminde yer alan kök değerler nasıl verilmiştir?” Bu araştırma nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması (nitel vaka) deseni ile tasarlanmıştır. Çalışmada kültürümüzün önemli bir bileşeni olan Nasreddin Hoca karakterinin canlandırıldığı, çocuklar tarafından sıklıkla izlenen bir çizgi film olan Nasreddin Hoca Zaman Yolcusu çizgi filmi bir olgu olarak ele alınmış, bu olgunun gerek günlük yaşam pratiklerimizde gerekse müfredat programları ve öğrenme-öğretme etkinliklerinde oldukça önemli bir yer tutan kök değerler bağlamında incelenmesine çalışılmıştır. Araştırmada incelenen Nasreddin Hoca Zaman Yolcusu Çizgi Film 65 bölümden oluşmaktadır. Söz konusu çizgi filmin bütün bölümleri yayıncı kuruluş olan TRT web sitesinde yer almaktadır. Verilerin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Nasreddin Hoca Zaman Yolcusu çizgi filmi sersisinde 10 farklı kök değere doğrudan ve dolaylı olarak

* Bu çalışma Doç. Dr. Cüneyit Akar danışmanlığında, Savaş Demir tarafından hazırlanan yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

66 kez rastlanmıştır. Kök değerlerin çizgi filmlerde sunuluşlarında öğrenciye uygunluk olduğu görülmektedir. Dolaylı ve doğrudan değer aktarımı söz konusudur.

Anahtar Kelimeler: Nasreddin Hoca, Çizgi Film, Kök Değerler

Abstract: Children spend a significant part of their time in front of the screen. Since cartoons attract a lot of visual attention of children, they can concentrate on the screen with attention and acquire many behaviors voluntarily or involuntarily. Since children cannot distinguish what is right and wrong at that age, they can learn all the attitudes and behaviors in the movies they watch with fun. From this point of view, in order for children to learn the right values, it is important how which value is given in cartoons. This study aims to determine the root values in the Nasreddin Hodja Time Traveler cartoon, which is broadcast on TRT Children's channel. For this purpose, answers to the following questions were sought: "How often are the root values in Nasreddin Hodja Time Traveler cartoon given?" and "How are the root values in Nasreddin Hodja Time Traveler cartoon given?" This research was designed with case study (qualitative case) design from qualitative research methods. In the study, Nasreddin Hodja Time Traveler cartoon, a cartoon frequently watched by children, in which the character of Nasreddin Hodja, an important component of our culture, is portrayed, is handled as a phenomenon, and it is tried to examine this phenomenon in the context of root values, which have a very important place both in our daily life practices and in curriculum programs and learning-teaching activities. Nasreddin Hodja Time Traveler Cartoon, which was analyzed in the research, consists of the first 65 episodes. All episodes of the cartoon are available on the TRT website, which is the broadcasting organization. Content analysis method was used to analyze the data. In the Nasreddin Hodja Time Traveler cartoon series, 10 different root values were encountered directly and indirectly 66 times. It is seen that the presentation of root values in cartoons is suitable for students. There is indirect and direct value transfer.

Keywords: Nasreddin Hodja, Cartoon, Core Values

1. Giriş

1.1. Çizgi Film

Çizgi film kavramı, görsel olarak yapılmış ve genellikle animasyon tekniği kullanılarak oluşturulan, geniş kitlelere hitap eden bir sanat formudur. Çizgi filmler, çeşitli türlerde olabilir: komedi, drama, macera, bilim kurgu veya belgesel tarzında olabilirler. Bu tür yapıtlar genellikle eğlendirici olmalarının yanı sıra öğretici ve eğitici içerikler de barındırabilirler.

Çizgi filmler sadece eğlence aracı olarak değil, aynı zamanda kültürel ve sosyal mesajların iletilmesi için de bir platform olarak kullanılmışlardır. Örneğin, çocuklara değerler ve önemli yaşam dersleri vermek amacıyla hazırlanan çizgi filmler bulunmaktadır. Aynı zamanda, çizgi filmler aracılığıyla tarih, bilim ve sanat gibi konular da izleyiciye aktarılmıştır. Çizgi filmler, çocuklar üzerinde bu kadar etkili iken, çizgi filmlerin biçimlerini ve içeriklerinin nitelikli olması oldukça önemlidir. İçeriğin nitelikli olması özellikle de insan yaşamını şekillendiren değerlerin, içerikte veriliyor olması önemlidir.

Çizgi film zaman içinde kendini yenileyen ve farklı anlamları barındıran resimlerden oluşan sanat biçimlerinden biridir. "Çizgi film canlı ya da cansız nesneleri canlandırmak veya onlara yeni bir kimlik verme işlemidir" (İlgaz, 1998, s. 9).

Belirli bir hareket dizisini oluşturan durağan görüntüler, tek tek filme alınıp saniyede 24 kare hızla izleyiciye sunulduğunda, her bir durağan görüntü, gözün ışığa hassas tabakasında, beyin aracılığı ile bir süre duraklaşır. Bu görüntü kendisinden sonra gelen kare ile optik olarak bağlanır ve bu durum film içindeki tüm kareler için sürüp gider. Bu temel prensip üzerine oluşan çizgi filmin gerçekçi filminden ayrılan özelliği, filmin kare kare oluşturulması ve köklerinin grafik ya da plastik sanatlara dayalı olmasıdır. Hareket dizisini oluşturan durağan resimlerin el çizimi olması, renklerin ve hareketlerin sanatçılar tarafından üretilerek kontrol edilmesi açısından da ayırım ortaya çıkar (Kaba, 1992, s. 1-2).

1.2. Değer ve Eğitimi

Değerler, bireylerin hayatta rehber olarak belirledikleri, inandıkları ve önemsedikleri ilkelerdir. İnsanların davranışlarını şekillendiren değerler, onların karakterlerini ve kişiliklerini yansıtır. Her bireyin farklı değerlere sahip olabileceği gibi, toplumlar da kendi değer sistemlerine sahiptir. Değerler, insanların düşünme biçimini, karar verme süreçlerini, hedeflerini belirlerken yönlendirici ve rehberlik edici bir rol oynar. Bu sebeplerden dolayı değer kavramı insanla ve insan yaşamıyla ilgili birçok disiplinin ilgi alanına girmekte ve değer kavramı üzerinde bu disiplinler tarafından birtakım çalışmalar yapılmaktadır (Yalar, Yanpar Yelken, 2011: 80)

Kavram olarak “değer” bizim olaylar karşısında geliştirdiğimiz tutumları, yargılarımızı oluşturan standartları temsil eder (Halstead ve Taylor, 2000, s. 169). Kök değerlerin eğitim sürecinde kazandırılması, toplumun kültürel ve ahlaki yapısını güçlendirir. Millî Eğitim Bakanlığı, “adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik” gibi kök değerleri içeren bir *Değerler Eğitimi Etkinlik Kitabı* yayımlamıştır¹. Bu kitap, öğrencilere bu değerleri kazandırmak ve onları toplumsal hayata hazırlamak amacıyla hazırlanmıştır. Kök değerler (**adalet, sabır, saygı sevgi, sorumluluk, dostluk, dürüstlük, öz denetim, yardımseverlik ve vatanseverlik**) kazandırılması hedeflenen değerler arasında öncelikli öneme sahip olan ve diğer disiplinlerle ortak olarak kazandırılması hedeflenen temel değerlerdir. Öğretim Programlarında Yer Alan Kök Değerler Temalı Etkinlik Kitabı'nda on kök değere yönelik yüz yirmi etkinlik yer almaktadır. Alan uzmanları tarafından hazırlanan etkinlikler; öğrencilerin ilgisini çekecek, birbirinden farklı özellikler içeren özgün çalışmalar şeklinde sunulmuştur. Etkinlikler öğretmenlerin uygulamasına yönelik sınıf içi etkinliklerdir. Her etkinliğin sınıf içi uygulama bölümü olmakla birlikte okul içi, okul dışı ve aile ile irtibatlı görevlendirmeler içeren etkinlikler de bulunmaktadır. Etkinlikler, öğrencilerin sınıf ortamı içerisinde daha çok eğlenerek öğrenebilecekleri, anlama ve anlatma becerilerini daha üst düzeye çıkarabilecekleri çok yönlü çalışmalar şeklinde düzenlenmiştir (MEB, 2024).

1.3. Araştırmanın Amacı

Bu çalışma, TRT Çocuk kanalında yayınlanan, Nasreddin Hoca Zaman Yolcusu çizgi filminde yer alan kök değerlerin tespit edilmesini amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda şu sorulara cevap aranmıştır:

- Nasreddin Hoca Zaman Yolcusu çizgi filminde yer alan kök değerlere hangi sıklıkla verilmiştir?
- Nasreddin Hoca Zaman Yolcusu çizgi filminde yer alan kök değerlerE nasıl verilmiştir?

2. Yöntem

Yöntem kısmında araştırma modeli, doküman havuzu, verilerin toplanması ve analizi başlıklarına yer verilmiştir.

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması (nitel vaka) deseni ile tasarlanmıştır. Nitel durum çalışmaları, sınırlı bir sistem olarak ele alınan güncel bir olgunun, gerçek hayat bağlamıyla ilişkilendirilerek detaylı bir şekilde betimlenmesi ve incelenmesi amacıyla kullanılan saha odaklı araştırma desenleridir (Merriam, 2013; Yin, 2008). Bu çalışmada da, kültürümüzün önemli bir bileşeni olan Nasreddin Hoca karakterinin canlandırıldığı, çocuklar tarafından sıklıkla izlenen bir çizgi film olan Nasreddin Hoca Zaman Yolcusu çizgi filmi bir olgu olarak ele alınmış, bu olgunun gerek günlük yaşam pratiklerimizde, gerekse müfredat programları ve öğrenme-öğretme etkinliklerinde oldukça önemli bir yer tutan kök değerler bağlamında incelenmesine çalışılmıştır.

2.2. İncelenecek Materyal

Araştırmada incelenen Nasreddin Hoca Zaman Yolcusu Çizgi Filmi ilk 65 bölümden oluşmaktadır. Söz konusu çizgi filmin bütün bölümleri yayıncı kuruluş olan TRT web sitesinde yer almaktadır.

2.3. Verilerin Toplanması ve Analizi

Verilerin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Müfredatlarda yer alan 10 adet kök değere (Saygı, Sevgi, Sorumluluk, Öz denetim, Yardımseverlik Sabır, Dürüstlük, Dostluk, Adalet, Vatanseverlik) çizgi film bölümlerinde yer verilme durumları incelenmiştir. 65 bölümden oluşan çizgi filmler araştırmacı tarafından üç defa izlenmiştir. İlk izleme tamamen çizgi filmin teması, içeriği, konusu, karakterleri tanıma gibi konularda genel bir bakış açısı geliştirmek maksadı ile yapılmıştır. İkinci izlemede ise hangi bölümlerde kök değerlere ilişkin ipuçları yer aldığını tespit edilmesi amaçlanarak kodlamalar yapılmıştır. Üçüncü izlemede ise önceki izlemede oluşturulan kod listesi detaylandırılarak kök değerlere ilişkin tasnifleme ve örneklemeler yapılmıştır.

3. Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın bulguları alt amaçlar sırasıyla verilmiştir. Bulgular ilişkin yorumlar alt problemlere ilişkin bulgulardan sonra yer almaktadır.

3.1. Birinci Alt Probleme Yönelik Bulgular

Araştırmanın birinci alt probleme olan “Nasreddin Hoca Zaman Yolcusu Çizgi Filminde kök değerlere hangi sıklıkla yer verilmiştir?” sorusunun cevabı Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. *Nasreddin Hoca Zaman Yolcusu çizgi filminde yer alan kök değerler*

Kök Değer	Frekans	Yüzde
Saygı	10	15,15
Sevgi	10	15,15
Sorumluluk	10	15,15
Öz denetim	9	13,64
Yardımseverlik	9	13,64
Sabır	6	9,09
Dürüstlük	5	7,58
Dostluk	5	7,58
Adalet	1	1,52
Vatanseverlik	1	1,52
Toplam	66	100

Nasreddin Hoca Zaman Yolcusu çizgi filmi sersisinde 10 farklı kök değere doğrudan ve dolaylı olarak 66 kez rastlanmıştır. Saygı (f=10), sevgi (f=10) ve sorumluluk (f=10) kök değerleri en sık rastlanan kök değerler olmakla birlikte; öz denetim (f=9) ve yardımseverlik (f=9) kök değerleri de oldukça yüksek düzeyde frekanslara sahiptir. En az rastlanan kök değerler ise adalet (f=1) ve vatanseverlik (f=1) kök değerleridir. Sabır (f=6), dürüstlük (f=5) ve dostluk (f=5) kök değerlerine ise nispeten orta düzeyde yer verildiği görülmektedir.

Kök değerlere Nasreddin Hoca Zaman Yolcusu çizgi filmi sersisinde yer verilme sıklıkları genel olarak incelendiğinde; ilkökul çağındaki çocuklara kazandırılması hedeflenen 10 farklı kök değerinin saygı, sevgi, sorumluluk öz denetim ve yardımseverlik olmak üzere beş tanesinin oldukça önemsenerek sıklıkla ele alınmaktadır.

Saygı ve sevgi değeri, öğrenciler için oldukça kritik ve önemli değerlerdir. Erken çocukluk dönemlerinde saygı değerinin kazandırılması, çocuğun ailesi ve yakın çevresi ile saygı ve sevgi çerçevesinde bir ilişki kurması; içinde yaşadığı toplumun sosyal, millî, manevi ve kültürel normlarına saygı duymayı öğrenebilmesi; doğaya ve tüm canlıların yaşam hakkına yönelik olumlu tutum geliştirilmesi bakımından oldukça önemlidir. Söz konusu çizgi film aracılığıyla bu niteliklerin kazandırılmasının hedeflendiği söylenebilir. Bu değerlerin önemsenmesi ve gündemde tutulması olumlu bir yaklaşımdır. Çizgi filmlerde bu değerlerin yer alması kıymetlidir.

Tarihin her döneminde tüm toplumların çocuklarına kazandırmayı önemsendiği değerler olan sorumluluk ve öz denetim değerleri ise özü itibarıyla öğrencilere olumlu bireysel karakter özelliklerinin kazandırılması ile ilgilidir. Nasreddin Hoca Zaman yolcusu çizgi filmi sersisinde bu değerlere sıklıkla yer verilmesi, kendi görev ve sorumluluklarını bilen; duygu, düşünce ve eylemlerini kontrol edebilen nesiller yetiştirilebilmesi için kritik kök değerlerin önemsendiğini göstermektedir. Sorumluluk anahtar bir değerdir. Bir birey sadece sorumluluk değerine sahip olsa dahi, hayatta çoğu şeyi başarabilir.

Bir topluluğu millet yapan en önemli özelliklerden birisi bireylerin yardımseverliğidir. Toplumsal dayanışmaya ihtiyaç duyulan çeşitli durumlarda uyumlu ve eşgüdümlü bir şekilde yardımseverlik davranışları gösterebilme; yaşlılar, özel gereksinimli bireyler, sosyo-ekonomik düzeyi düşük kişiler gibi dezavantajlı gruplara yönelik yardımlaşma faaliyetlerine aktif bir şekilde dahil olabilmek gibi becerilerin kazandırılması ve karakter özelliği haline getirilebilmesi bakımından ilkökul çağı son derece kritik bir dönemdir. Hedef kitlesi bu kritik dönem olan Nasreddin Hoca Zaman yolcusu çizgi filmi sersisinde bu değerlerin sıklıkla vurgulanması son derece olumlu ve önemlidir.

Bununla birlikte, sabır dürüstlük ve dostluk değerlerine nispeten daha düşük düzeyde yer verildiği, özellikle adalet ve vatanseverlik kök değerlerinin yeterince yer verilmediği göze çarpmaktadır. Bu değerlerin bu çizgi verilmeyişinin nedeni bu çizgi filmi hazırlayanların buna değer vermeyişi değildir elbette. Yukarıda bahsedilen

değerler önceliklendirilmiş olabilir. Ayrıca bu çizgi filmi hazırlayanlar, erken çocukluk döneminde, sevgi, saygı, sorumluluk, öz denetim, yardımseverlik değerlerini vermenin doğru olduğu kanaatinde olabilirler. Bu yanlış bir kanaat değildir.

3.2. İkinci Alt Probleme Yönelik Bulgular

Araştırmamızın ikinci alt problemi olan “Nasreddin Hoca Zaman Yolcusu çizgi filminde yer alan kök değerler nasıl verilmiştir?” sorusunun cevabı, aşağıda verilmiştir. Öncelikle değerlerin doğrudan ya da dolaylı olarak geçtiği diyaloglar verilmiştir. Böylelikle her bir değer için bir veya iki örnek sunulmuş ve kapsam geçerliliğine katkı sağlanmıştır.

Bu kısımda kök değerler sırasıyla alt başlık altında verilmiştir.

3.2.1. Adalet Değerinin Verilişi ile İlgili Örnekler

Örnek 1: İz Peşinde Bölümü:

İz Peşinde bölümünün 5.21.-5.25 sn arasında çocuklar arasında şöyle bir diyalog geçmektedir:

- Çocuklardan biri *“Bu şekilde onları suçlayamayız. Görselde görüldüğü gibi ellerini açarak yine de bu bir ispat sayılmaz”*. demektedir.

Bu cümle adalet kavramının öneminden bahsetmektedir. Bu cümle eşitlik üzerine kurulu yüzeysel bir adalet algısının ötesinde, adil bir toplumsal düzende bireyler arası adalet üzerine şekillenmiş bir ilişki biçiminin vazgeçilmez öğelerinden biri olan delil olmadan suçlama yapılamayacağı vurgusu aracılığıyla “adalet” değerinin içselleştirilmesine katkı sağlayacaktır.

3.2.2. Dostluk Değerinin Verilişi ile İlgili Örnekler

Örnek 1: İz Peşinde Bölümü:

Çizgi film videosunun 7.05-7.10 saniyeleri arasında, çocuklardan biri *“Sana böyle davrandığı için abime çok kızıyorum o yüzden bütün defterini karaladım.”* demektedir. Arkadaşı da görselde olduğu gibi üzüntüden ağlayan arkadaşının sırtını sıvazlayarak arkadaşını teselli etmektedir. Bu davranışı ile onu mutlu etmeye çalışmaktadır.

Bu cümle gerçek bir dostun, sadece konuşmakla kalmadığını aynı zamanda karşındakini dinlediğini göstermektedir. Bu, onun değerli olduğunu hissettirecek ve bağın daha güçlü hâle gelmesine yardımcı olacaktır. Bir dostluk davranışı olarak arkadaşını dinlemek; onun sırtını sıvazlamak yani destek olmaya çalışmak önemli bir dostluk göstergesidir. Çizgi filmin bu kısmında dostlukla ilgili önemli vurgular mevcuttur.

Örnek 2: Kitap Sevgisi Bölümü:

Çizgi Fil videosunun, 6.25 sn 6.30 saniyeleri arasında arkadaşları kitap okuma görevini henüz bitiremedikleri arkadaşlarına *“Merak etme sensiz gitmeyi hiç istemeyiz”* sözleri ile onu ne kadar sevdiklerini dost ve arkadaşları olduklarını belirterek arkadaşlar arasında dostluğun önemini anlatmaktadır.

Dostluk göstergesi olarak destek olmak ve iyi de beraber hareket etmektir. Çizgi filmin bu kısmında “arkadaşına destek olan çocuk” olgusuna değinmek önemlidir.

3.2.3. Dürüstlük Değerinin Verilişi ile İlgili Örnekler

Örnek 1: Doğum Günü Bölümü:

Çocuklar arkadaşları Kerim’in doğum gününü kutlamayı unuttuklarını hatırlıyorlar ve apar topar bir bakkala gidip pasta kek alıp gelerek Kerim’in doğum gününü kutluyorlar. Filmin 10.30. saniyesinde çocukların *“Çok özür dileriz unuttuk”* sözleri doğum gününü unuttuklarını dürüst bir şekilde ifade ettiklerini göstermektedir. Çizgi film karesinde de Kerim’in gözleri yaşarmaktadır. Bu duruma çok duyulandığı ve mutlu olduğu da görülmektedir.

“Çok özür dileriz unuttuk” demek; bir kişinin doğruluktan sapmama, gerçeği söyleme ve etik ilkelere uygun davranma değeri ile ilgilidir. İnsan ilişkilerinde ve toplumda güvenin temelini oluşturan dürüstlük, bireylerin birbirlerine güven duymasını sağlayarak sağlıklı ve güçlü ilişkilerin inşa edilmesine yardımcı olmaktadır. Dürüstlikle ilgili yapılan açıklamalar, genellikle bu değerinin insan hayatındaki önemini ve sosyal etkileşimler üzerindeki etkisini vurgulamaktadır.

Örnek 2: Kostüm Yarışması Bölümü:

Çizgi film videosunun, 2.04. saniyesinden sonra, yarışma için yapılan konuşmalarda çocuklardan biri *“Bu kıyafetleri sipariş vermek kolaya kaçmak olmuyor mu? Kerim de aynen böyle söyledi. Ona göre kendimiz yapmalıyız.”* demektedir. Ve hemen dediğini yaparak aşağıdaki fotoğraf karesinde görüldüğü üzere, önceden kendisi için hazırlamış olduğu kostümleri giymektedir. Bu davranışı ve sözleri ile dürüst davranmanın yarışmayı kazanmaktan daha önemli olduğuna vurgu yapmaktadır.

Çizgi filmin bu sahnelerinde verilen örnek olayda, kısa vadede yalanlar veya yanlış davranışlar avantaj sağlayabilir gibi görünebileceğini; ancak uzun vadede dürüstlüğün, her zaman daha büyük kazançlar getireceğini açıklanmaktadır. Bu önemli bir öğüttür. Çocuklara verilen bu öğüt yerinde ve kıymetlidir.

Yalanlar er ya da geç ortaya çıkar ve insanların güvenini kaybetmek, ciddi sonuçlara yol açar. Dürüstlük ise, insanlara güven kazandırır, dostlukların ve arkadaşlıkların sürekliliğini sağlamaktadır.

3.2.4. Öz Denetim Değerinin Verilişi İle İlgili Örnekler

Örnek 1: Aslan Terbiyecisi Bölümü:

Çizgi film videosunun, 4.52-5.06 saniyeleri arasında, çocuklar Nasreddin Hoca'yı ararken kimseye fark ettirmemeye çalışmaktadırlar. Çocuklardan biri Nasreddin Hoca diye seslenecek oluyor ama diğer çocuk: çizgi film karesinde görüldüğü gibi geriye dönerek iki eliyle de durdurarak *“ŞŞİT kimseye fark ettirmeden bulmalıyız”* demektedir.

Öz denetim değeri, bireyin duygusal ve davranışsal tepkilerini kontrol etme kapasitesini ifade eder. Kişinin dürtülerini, isteklerini ve duygusal tepkilerini yönetme becerisini ifade ettiğinden çocuklarımıza mutlaka öz denetim becerisini kazandırmalıyız. Çizgi filmde öz denetim değerini kazandırmaya yönelik böyle bir çabanın önemli olduğu düşünülmektedir.

Örnek 2: Engelsiz Bölümü:

Çizgi film videosunun 9.45. saniyesinden itibaren tekerlekli sandalyede profesyonel olarak basketbol oynayan Semih'ten bahsedilmektedir. Nasreddin Hoca Semih'in engelli bir birey olduğunu ve şampiyonluklar kazandığından söz ederken; çocuklardan bir tanesi *“Kendimizce Semih'i dışardaki tehlikelere karşı korumaya çalışıyorduk”* demektedir. Diğer çocuk araya girerek *“Meğer yapmak istediği hiçbir şeye izin vermemişiz.”* demektedir. Çizgi film karesinde de görüldüğü gibi Kerim kendisini göstererek *“Semih'e engel olan şey fiziksel durumu değil bizmişiz.”* demektedir.

Çocuklardan bir tanesinin *“Engel koymak değil onun engelsiz bir hayat yaşamasına yardımcı olmak”* sözleri öz denetimle her şeyin üstesinden gelinebileceğini anlatmaktadır. Çocuk yaptığı hatanın sonradan farkına varmakta ve kendi davranışlarını yeniden düzenlemesi gerektiğini fark etmektedir. Bu yönüyle videonun bu kısmı öz denetim değerinin gelişimine katkı sağlayacaktır.

3.2.5. Sabır Değerinin Verilişi İle İlgili Örnekler

Örnek 1: Kitap Sevgisi Bölümü:

Bu bölümde çocuklar okullarında başlatılan kitap okuma seferberliğinde okunması gereken kitapların listesini görünce çok fazla olduğundan ve listede daha önce okumadıkları kitaplardan çok olduğunu fark edince üzüldüğü ümitsizliğe kapılmaktadır. Bütün bu olumsuzluklara rağmen çocuklardan bir tanesi elimizde olanlarla yetinip okumaya başlayalım der. Kızlardan bir tanesi *“Listeye bakarken gördüm çok güzel kitaplar var.”* der. Çizgi filmin 2.23. saniyesinde Kerim *“başlayalım bakalım”* der ve kızlardan biri de *“Başarabiliriz.”* sözleri sabretmenin önemini anlatmaktadır.

Sabır, hem bireysel hem de toplumsal düzeyde güçlü bir değer olarak kabul edilir. Kişinin ruhsal olgunluğunu, insan ilişkilerindeki başarısını ve yaşam kalitesini artıran sabır, sadece beklemekle ilgili değil, aynı zamanda kendini ve çevresini anlamak, yönetmek ve dönüştürmekle ilgili derin bir erdemdir.

Örnek 2: Ayşe'nin Değişimi Bölümü:

Videonun 5.55 saniyesinde Nasrettin Hoca'nın *“Arkadaşlarının seninle çalışmayı istemesi için öncelikle dinlemeyi ve sabırlı olmayı öğrenmeliyiz”* sözleri sabırlı olmanın önemini anlatmaktadır.

Yukarıdaki çizgi film karesinde sınıfta öğretmen ders anlatırken sınıfa bir soru sormak ister. Ayşe soruyu duyar duymaz parmak kaldırır. Nasreddin Hoca hemen hayal olarak ekrana gelir ve *“arkadaşlarının seninle çalışmayı istemesi için öncelikle dinlemeyi ve sabırlı olmayı öğrenmeliyiz”* der.

Sabır, insanlar arasındaki ilişkilerde de önemli bir yer tutar. Başkalarına karşı sabırlı olmak, onların hatalarını ve eksikliklerini anlayışla karşılamak, duygusal zekâ ve empati gerektiren bir davranış biçimidir. Sabır, uzun süreli ilişkilerin sağlıklı ve sürdürülebilir olmasını sağlar. Bu cümleler ile sabır ve sağlıklı ilişkilerinin önemi vurgulanmaktadır.

3.2.6. Saygı Değerinin Verilişi İle İlgili Örnekler

Örnek 1: Ayşe'nin Değişimi Bölümü:

Çizgi filmin hemen başında Ayşe sınıfta ders anlattıktan sonra sorular soran öğretmenin sorularına hemen parmak kaldırıp diğer arkadaşlarının düşünmesine fırsat vermeden ve öğretmeninden izin almadan sorulara cevap vermiştir. Ancak öğretmen *"Ayşeciğim belli ki konuyu çok iyi anlamışsın ama arkadaşlarının biraz daha düşünme süresi tanıyalım oldu mu"* deyince Ayşe *"Sabaha kadar bekleriz o zaman"* sözleri ile arkadaşlarına saygı göstermediğini anlamaktayız.

Saygı, insanların birbirlerine duyduğu değer, hoş görme, takdir etme ve haklarına saygı gösterme gibi olumlu duyguları içerir. Toplumda sağlıklı ilişkilerin kurulabilmesi ve insanlar arasındaki uyumun sürdürülebilmesi için saygı önemli bir rol oynar.

Örnek 2: Empati Bölümü:

Çizgi Filmin 4.10. saniyesinde *"Madem herkes kendini haklı görüyor. Ya değilsem diye düşünecek"* sözleri ve 5.30. saniyesinde Nasrettin Hoca'nın *"Birbirimizi anlayış göstermeniz için nasıl zorluklar yaşadığımız anlamamız gerekir"* sözleri birbirimize saygı göstermememiz gerektiğini anlatmaktadır.

Karşılıklı saygı, insanlar arasındaki ilişkilerde çok önemli bir faktördür. Bir insanın başkasına saygı göstermesi, o kişinin haklarına, düşüncelerine, duygularına ve özgürlüğüne değer vermesi anlamına gelir. Bu tür bir saygı, iletişimin açık, sağlıklı ve eşitlikçi olmasını sağlar. Aynı zamanda çatışmaların çözülmesinde de önemli bir rol oynar.

3.2.7. Sevgi Değerinin Verilişi İle İlgili Örnekler

Örnek 1: Geçmişe Dönüş Bölümü:

Çizgi filmin giriş bölümünde Nasrettin Hoca'nın toprakla ve bitkiyle uğraşması doğa sevgine dikkat çekmektedir. Doğa sevgisi, insanların çevreye duyduğu derin saygı ve bağlılıkla ilgilidir. Bu, sadece doğal manzaraların güzelliğini takdir etmekle kalmaz, aynı zamanda doğanın sağlıklı bir şekilde varlığını sürdürebilmesi için gereken tüm sorumlulukları kabul etmektir.

Örnek 2: Kitap Sevgisi Bölümü:

Çizgi filmde kitap sevgisi verilmeyle çalışılmış ve filmin son bölümünde Kerim'in *"Hayatımda ilk defa saatlerce kütüphanede vakit geçirmek istiyorum"* sözleri kitap sevgisini anlatmaktadır. Nasreddin Hoca, *"İstediğimiz sonucu fazlasıyla almışız uzun yıllar kitap okumak için başka bir motivasyona ihtiyaç duyacaklarını sanmıyorum."* diyerek kitap sevgisini çocuklara yerleştirdiğini anlamış olmaktadır.

Kitaplar, duygusal olarak da bir yol sunar. Birçok insan, sıkıntılı veya stresli anlarında kitaplara sığınarak bir tür rahatlama sağlar. Özellikle edebi eserler, insanın iç dünyasında bir yolculuğa çıkmasına ve duygusal boşluklarını doldurmasına yardımcı olabilmektedir.

3.2.8. Sorumluluk Değerinin Verilişi İle İlgili Örnekler

Örnek 1: Doğru Karar Bölümü:

Videonun 1.30. saniyesinden sonra çocuklar bir sunum hazırlıyorlar ve bu sunumla birlikte *"Dünyamızı korumada hepimiz üzerimize düşen görevi yerine getiririz"* diye konuştuktan sonra sunum provası yapmaktadırlar. Ve tekrar son kez prova yapmak için sözleşirler. Çocuklardan biri *"Biliyorsun öğretmenimiz seni hazırlamak konusunda bize görev verdi."* verilen ödev için söylediği sözler sorumluluk bilinci üzerinde durmaktadır.

Sorumluluk, bir kişinin kendisine ya da başkalarına karşı yerine getirmesi gereken görevler ve yükümlülüklerle ilgili bir kavramdır. Sorumluluk, bir kişinin kendi eylemlerinin ve kararlarının sonuçlarıyla yüzleşme, görevlerini yerine getirme ve bu süreçte gerekli özeni gösterme durumudur.

Sorumluluğun çeşitli türleri vardır ve genellikle kişinin hayatındaki farklı alanlarda (aile, iş, eğitim, sosyal yaşam gibi) sorumluluklar üstlenmesi beklenir. Sorumluluk, aynı zamanda bir kişinin başkalarına karşı duyduğu görev duygusunun bir göstergesidir.

Örnek 2: Nasreddin Hoca İnternet Dünyası Bölümü:

Videonun, 5.35-6.40 sn arasındaki bir telefon görüşmesinde Ayşe arkadaşı Zehra ya “dışarı çıkalım” dediğinde Zehra Ayşe’ye; “Ayşeciğim maalesef gelemeyeceğim. Ödevlerimi yapmam gerekiyor, evde olmam gerekiyor.” diyerek cevap vermektedir.

Bu cümlede sorumluluğun, bir kişinin güvenilirliğini ve olgunluğunu gösteren temel bir özellik olduğunu, bir insan sorumluluklarını yerine getirme konusunda başarılıysa, başkalarına güven verir. Burada toplumsal ilişkilerdeki başarının bu şekilde artacağı anlatılmaya çalışılmıştır. Ayrıca, sorumluluk duygusu bireylerin kendi hedeflerine ulaşmalarına yardımcı olacak ve kişi, yaptığı her eylemin sonucunu görmek ve ona göre davranmak için gereken öz disiplini sağlayacaktır.

3.2.9. Vatanseverlik Değerinin Verilişi İle İlgili Örnekler

Örnek 1: Restorasyon Bölümü:

Videonun 6.40 saniyesinde “Şimdi söyle bakalım. Caminin minaresinin incelikleri nedir?” sözleri ve 8.45 saniyesindeki “Gelecek nesiller için bu caminin tamiratı için bir kitap bıraksın.” sözü kültürel mirası korumak ve eser tarihi ve kültürel bir değere sahipse gelecek nesillere aktarılması gerektiğine vurgu yapmaktadır.

Ayrıca her ülkenin kendine has kültürel ve tarihi eserleri ve değerleri vardır. Vatanseverlik, bu eserleri ve değerleri koruma ve gelecek nesillere aktarma çabasının önemine de vurgu yapmaktadır. Vatanseverlik, bireyin içinde bulunduğu topluma karşı duyduğu sorumluluğu ve aidiyet duygusunu yansıtan önemli bir kavramdır.

3.2.10. Yardımseverlik Değerinin Verilişi İle İlgili Örnekler

Örnek:1 Ön yargı Bölümü:

Videonun 2.12 - 2.30 saniyeleri arasında “Sizin yardımlarınızla daha hızlanacağız.” Senin kolaylıkla yapabileceğin bir iş.” Videonun 5.51. saniyesinde “Çocuklar takım olup kenetlenmeyi öğrenecekler” sözleri yardımlaşmanın önemine dikkat çekmektedir.

Kerem'in ilk başta arkadaşlarına yardım etmek istememesi, işlerden kaçması ama Nasrettin Hoca'nın Kerem'e severek yapabileceği bir görev verdiğinde gönüllü olarak yardım etmesinden yardımseverliğin uygun ortam ve koşullar oluştuğunda kaçınılmaz olduğunu anlatmaktadır.

Örnek 2: Yerçekimsiz Ortam:

Videonun 11.40 saniyesinde “Ama yine de bu doğru bir şey yaptığımız anlamına gelmez.” Gene videonun 11.42 saniyesinde “Hepimiz bir şey öğrendik bugün. Birlikten kuvvet doğar. Bu zor durumda yemeğini, suyunu paylaşıp el ele verdiniz ve başardınız.” sözleri yine yardımseverliğin önemini vurgulamaktadır.

Nasrettin Hoca'nın “Birbirinizle ekmeğinizi ve suyunuzu paylaştınız. Şimdi de bilgilerinizi paylaşma zamanı” diyerek çocukların bilgilerini paylaşmasını sağlayarak düşünmeye sevk ederek çocukların kurtulmasını sağlıyor. Bunu yaparken çocukların birbirine yardım etmesi için teşvik etmektedir. Sonunda kullandığı “Birlikten kuvvet doğar.” cümlesi ve “Hepimiz birbirimize yardım ettiğimiz için başardık.” cümlesi yardımseverliğin birçok problemin üstesinden geldiğinin önemini anlatmaktadır.

Sonuç ve Tartışma

Araştırmanın amacı doğrultusunda oluşturulan iki alt problemin ilkinde Nasreddin Hoca Zaman Yolcusu çizgi filminde MEB tarafından belirlenmiş olan; adalet, sabır, saygı sevgi, sorumluluk, dostluk, dürüstlük, öz denetim, yardımseverlik ve vatanseverlik olmak üzere toplam 10 kök değerden hangisinin ne sıklıkla yer aldığı üzerinde durulmuştur. İkinci alt problemde ise çizgi filmde kök değerlerin nasıl ele alındığı incelenmiştir. Bu bölümde de araştırma kapsamında elde edilen bulgular toplu olarak değerlendirilmiştir ve ilgili alan yazından da faydalanılarak tartışılmıştır.

Elde edilen bulgular toplu olarak değerlendirildiğinde, ilk göze çarpan sonuç, Nasreddin Hoca Zaman Yolcusu çizgi filminde, MEB tarafından belirlenen 10 kök değer eksiksiz her birine yer verildiği görülmektedir. MEB tarafından öğrencilere kazandırılmak istenen ve arzulanan toplumsal hayatın önemli bir bileşeni olarak kabul edilen bu kök değerlerin tamamına yer verilmiş olması, söz konusu çizgi filmin hem Türk toplumunun ihtiyaç ve beklentilerine,

hem de milli eğitim sisteminin hedeflediği kazanımlara karşı oldukça duyarlı olduğu kanaati oluşturmaktadır. Milli eğitimin temelini oluşturan, açık ya da örtük programlarda ortaya koyulan amaçlar söz konusu olduğunda, aynı zamanda bir kamu kuruluşu da olan yayıncının bilinçli ve eşgüdümlü çalışmalar yürütüyor olması son derece önemli bir uyum ve farkındalığın da bir göstergesidir. Bu durum 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanununun 5. Maddesinde yer alan “Ferdin ve Toplumun İhtiyaçları” ve 17. Maddesinde yer alan “Her Yerde Eğitim” ilkelerinin Türk Eğitim Sisteminin kırmızıçizgilerinden bazıları olarak öngördüğü temel gerekliliklerle de örtüşmektedir (Millî Eğitim Temel Kanunu, Resmî Gazete; 1973). Bu noktada dikkat çekici bir diğer sonuç ise toplamda 65 bölüm olan çizgi film boyunca 10 farklı kök değere toplamda 66 kez yer verildiği görülmektedir. Bu da bölüm başına bir kök değere ve ortalama her 11 dakikada bir kez herhangi bir kök değere yer verildiğini göstermektedir. Bu istatistiklere bakılarak, Nasreddin Hoca Zaman Yolcusu çizgi filminin kök değerler bakımından oldukça değer yoğun bir yapıya sahip olduğu sonucuna varılabilir.

Türkiye’de Nasreddin Hoca’nın ana karakter olduğu çok sayıda çizgi film denemesi yapılmıştır. Ancak, bu denemeler içerisinde kayda değer etki yaratan ilk örnek 1990 yapımı çizgi dizidir. Senaryo ve çizgi filmi Tunç İzberk hazırlamış ve yapımcılığını Nedret Çatay üstlenmiştir (Uçan, 2018). Nasreddin Hoca Zaman Yolcusu çizgi filmi ise son güzel örnektir. Kök değerleri doğrudan ve dolaylı olarak çocuklara aktarması bu güzelliğe başka bir güzellik eklemiştir. Çünkü Nasreddin Hoca gibi güzel bir şahsiyetin çizgi filmlerde değer aktaran rolünde oluşu bir üstünlüktür.

Nasreddin Hoca fıkralarının, eğitici nitelikleri yanında hem de fıkralarda fark ettirmeden terbiye eden, hissettirmeden ders veren, bir öz vardır. Halkın mantığını, zekâsını, inancını, yasama şeklini, anlatır. Bunlar nüktenin içinde doğrudan veya dolaylı biçimde verilir (Batur, Sır ve Bek, 2012; Çiçekler, 2006; Karakuş, 2018; Özdemir, 2010; Temrin, 2009, s. 6). Nasreddin Hoca zaman Yolcusu Çizgi Filminde de kök değerler doğrudan veya dolaylı biçimde verilmiştir.

Nasreddin Hoca Zaman Yolcusu çizgi filminde en sık yer verilen kök değerlerin saygı, sevgi ve sorumluluk kök değerleri olduğu görülmektedir. Hedef kitlesi erken yaş dönemi çocuklar olan bir yapıtta, aynı zamanda sağlıklı bir karakter gelişiminin en önemli yapı taşları olarak da kabul edilebilecek olan saygı, sevgi ve sorumluluk değerlerinin ön plana çıkarılarak sıklıkla vurgulanması, değerler eğitiminin hedeflerine yönelik işlevsel bir araç olarak kullanılabilir olmasının yanı sıra, çocuklarda karakter gelişimini de destekleme potansiyeli bulundurduğunun bir göstergesidir. Elde edilen bulgulara bakıldığında, saygı, sevgi ve sorumluluk değerlerini takiben, öz denetim ve yardımseverlik değerlerine de oldukça yüksek bir sıklıkta söz konusu çizgi filmde yer verildiği görülmektedir. Milli kültürümüzün önemli bir parçası olan Nasreddin Hoca karakteri aracılığıyla çocuklara erken yaşta öz denetimin önemini hissettirerek genç nesillerin bütünlüklü bir ruh haline sahip olabilmelerine, kendi tercih ve davranışlarını kontrol altında tutabilmesine katkıda bulunmayı hedefliyor olmasıyla birlikte; çocukların kendi duygu, düşünce ve davranışlarında ölçülü olduğu kadar, yakın ve uzak çevresinde bulunan diğer kişilere de faydalı olabilmeyi de davranış haline getirmiş bireyler olarak yetiştirilmesine yönelik bu çaba son derece önemli bir sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır. Sonuç olarak bulgular ışığında Nasreddin Hoca Zaman Yolcusu çizgi filminde en sık vurgulanan ve öne çıkarılan kök değerlerin saygı, sevgi, sorumluluk, öz denetim ve yardımseverlik değerleri olduğu söylenebilir. Öne çıkan bu değerler birey ve toplum için oldukça önemlidir ve gereklidir. Topal (2019) makalesinde “Eğitim kurumlarının hedefleri incelendiğinde; vatansever olma, yardımseverlik, adaletli olma, gibi birçok değer içerdiği görülmektedir. Eğitimin önemli amaçlarından biri de belli değerlerin öneminin öğrencilere kavratılması ve yaşatılmasıdır. Bu yolda eğitim kurumları ve öğretmenler öğrencilere rehberlik ederler. Bu durum bir bakıma duyuşsal eğitime girmektedir.” diye belirtmektedir. Okulların bir görevi değer aktarmaktır (Belet, 2008, s. 2).

Öte yandan, sabır, dürüstlük ve dostluk kök değerleri nispeten daha az olmakla birlikte, önemli sayılabilecek bir sıklıkta yer verilmiştir. Orta düzey bir sıklık olarak tanımlanabilecek olan bu yoğunluğun, hedef kitlenin yaşları itibarıyla içinde bulundukları duyuşsal, bilişsel ve psiko-sosyal gelişim düzeylerine uygun olarak tasarlanmış olması ihtimalini ön plana çıkarmaktadır. Çizgi filmin hedef kitlesini oluşturan okulöncesi ve ilkökul düzeylerinde çocukların duyuşsal, bilişsel ve psiko-sosyal gelişim düzeyleri göz önüne alındığında sabır, dürüstlük ve dostluk kök değerlerinin orta düzey denebilecek bir sıklıkta yer verilmiş olması pedagojik ve eğitsel açıdan uygun bir durum olarak görülebilir. Zira bu dönemde çocukların sosyalleşmeye ve yeni sosyal bağlar kurmaya henüz başladığı, nispeten benmerkezci yapıya sahip olduğu ve yüksek hayal gücüne sahip olduğu bilinmektedir.

Çizgi film karakterleri çocuklar için rol model olmaktadır. Çocuklar o an ve/veya büyüdüklerinde hayran olduğu kahraman ya da karakter gibi olmak istemektedirler. Medyanın olumsuz etkilerini azaltabilmek için ilk görev aileye düşmektedir. Çocuk programlarının ve çizgi filmlerin seçiminde çok dikkatli olmaları hatta programları

veya çizgi filmleri mümkünse birlikte seyretmeleri gerekir. (Earged, 2008:3; Akt, Yağlı, 2013). Nasreddin Hoca Zaman yolcusu çizgi filmi ailelerin çocukların ailelerine rahatça izleteceği çizgi filmlerden birisidir.

Nasreddin Hoca Zaman Yolcusu çizgi filminde oldukça az yer verilmiş olan kök değerler ise adalet ve vatanseverlik değerleridir. Bu iki değer yukarıda açıklandığı gibi hedef kitlenin yaş itibarıyla içinde bulunduğu bilişsel, duyuşsal ve psiko-sosyal gelişim düzeyine göre kazanılması zor olan değerlerden olmakla birlikte, nispeten daha fazla yer verilebilir olduğu sonucuna varılabilir. Alan yazın incelendiğinde, Aynı hedef kitleye sahip çok çeşitli çocuk edebiyatı eserin ya da görsel/işitsel yapının bu değerlere çok daha fazla yer verdiği görülmektedir

İkinci alt problem kapsamında ortaya koyulan bulgular kök değerlerin Nasreddin Hoca Zaman Yolcusu çizgi filminde ele alınıp ve sunulup biçimleriyle ilgilidir. Adalet kök değerinin ele alınıp biçimi bir diyalog içerisinde kanıt dayalı yargılar geliştirme şeklindedir. Dostluk kök değeri dört farklı sahnede bir çocuğun zor durumda kalan bir arkadaşına duygusal destek sağlaması ve onu önyargısız dinlemesi, dostların birbirini yarı yolda bırakmayacağı bağlamında diyaloglar şeklinde sunulmuştur. Dürüstlük kök değeri ise farklı bölümlerde açık ve doğru iletişim kurma, dürüstlüğü başarısından önemli olduğu, dürüst davranmanın toplum tarafından önemsenmesi gibi bağlamlarda ele alınmıştır. Öz Denetim kök değeri çocukların kendi duygu ve davranışlarını kontrol altına alabilmeleri ve tutum ve davranışlarının sonuçlarını değerlendirebilmeleri, çaba göstermekten vazgeçmeme, kendi ilgi ve istidatlarının farkında olma, sağlıklı bir yaşam için öz düzenleme becerilerini vurgulama gibi yollarla ele alınmıştır. Sabır kök değeri ise zor koşullarda çalışma azmini kaybetmemenin önemi, sabrın sosyal ilişkilerde önemli bir unsur olduğunu vurgulama şekline işlenmiştir. Saygı değerinin ele alınıp biçimi incelendiğinde; başkalarının yeterlik ve nitelikleri konusunda yargılayıcı ve değerlendirci olmama ve becerilere saygı duyabilme, duygudaşlık kurabilme, kadirşinaslığa karşı nankörlük etmeme gibi bağlamların ön plana çıkarıldığı görülmektedir. Sevgi kök değerine ise doğa sevgisi, kitap sevgisi, sevgi dolu ve pozitif olmanın insanın kendi beden ve ruh sağlığına olan olumlu etkileri üzerinden değinilmiştir. Sorumluluk kök değerinin işleniş de gelecek nesillere karşı taşıdığımız sorumluluk, bireysel sorumlulukların savsaklanmaması ve ertelenmemesi, iş bölümünde kendisine düşen sorumluluğa sahip çıkması, günlük yaşamda önceliklerin belirlenmesi, aile kurallarına uyma gibi konular üzerinden gerçekleştirilmiştir. Vatanseverlik kök değeri ele alınırken milli kültüre ilişkin birer miras olarak eser ve değerlerin korunması bağlamı kullanılmıştır. Yardımseverlik kök değeri ise takım ruhu ve ekip çalışması, paylaşımcılık, iyilik gibi bağlamlar üzerinden işlenmiştir.

Kişiler ve toplumlar için elzem görevler üstlenen değerlerin gelecek kuşaklarda aktarılması, ailenin, toplumun ve okulların görevidir. Bu görev planlı bir şekilde eğitim kurumları aracılığıyla değerler eğitimi faaliyetleri ile gerçekleştirilmektedir. Değerlerin kazandırılması olarak görülen değerler eğitime bireyin vakit geçirdiği hemen her ortamın katkısı bulunmaktadır (Köksal, Yaylacı-Kılıç, Yel, Erbaş ve Kılcan, 2022). Çizgi film izleme hevesi çocuklar için bir fırsat eğitime dönüştürülmelidir.

Yardımcıel ve Kılıç (2023) yaptıkları bir araştırmada, belirttikleri şu ifadeler *“Doru çizgi filminin evrensel ve yerli değerlere yer veren bir çizgi film olduğunu söylemek mümkündür. Bu anlamda gerek ebeveynlere gerek eğitimcilere ve hatta öğretmen adaylarına filmin izlenilmesini tavsiye etmek mümkündür. Temel eğitim düzeyinde yer alan çocukların filmi izlemesinde bir sakınca bulunmamaktadır. Çünkü film içeriğinin programda yer alan değerleri sıklıkla verdiği, aile sevgisi, doğayı ve hayvanları tanıma, yardımseverlik, iyilik, doğruluk, barış ve hoşgörü gibi eğitici ve faydalı konuları işlediği tespit edilmiştir. Bu anlamda öğrencilerde örtük öğrenmeye olumlu anlamda katkı sunulabilir. Aynı zamanda Doru üzerinden yola çıkarak öğretmen adaylarından derslerde değer ve değer aktarımının nasıl olması gerektiği ile ilgili analizler yapmaları istenebilir”* çizgi filmle değer eğitiminin verimli olduğuna vurgu yapmaktadır.

Çocuklar toplumların hassas ve kırılgan üyeleridir. Bu özelliklere sahip bireyler, günümüzde erken yaşlarında sanal ortamla tanışmaktadır. Bu nedenle çocukların sanal ortamda maruz kaldıkları olumsuz etkileri en aza indirmek, çocukları sanal ortamın yıkıcı etkilerinden korumanın önemli noktalarından biridir. Bu etkileri en aza indirmek istiyorsak; ulusal ve evrensel değerlerin çizgi filmlerde ve çocuk programlarında yer verilmesi gerekir. Bu bağlamda sahip olduğumuz etik değerlerin çizgi filmlerin içine serpiştirilerek çocuklara sunulması, kültürel değerlerimizin en az zararla gelecek kuşaklara ulaşmasını sağlayacaktır (Yardımcıel ve Kılıç, 2023).

Kaynakça

- Batur, Z., Sır, A. N. ve Bek, H. (2012). Nasreddin Hoca fıkralarında değer yargıları ve eğitim. *Turkish Studies*, 7(3), 583-586.
- Belet, D ve Deveci, H. (2008). Türkçe ders kitaplarının değerler açısından incelenmesi. *7. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Sempozyumu*, 2-4 Mayıs 2008, Çanakkale.
- Çiçekler, S. (2006). Anadil Türkçe öğretiminde fıkra metinlerinin kullanılması. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- İlgaz, S. (1998). Çizgi Film Temel İlkeleri Yapım Tekniği. İstanbul: Leyla
- Karakuş, O. (2018). Yabancılarla Türkçe öğretimi ders kitaplarındaki metinlerde değer aktarımı referanslarının yeri. *Yayınlanmamış yüksek lisans tezi*. Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hatay.
- Kaba, F. (1992). Animasyonun eğitim amaçlı kullanımı. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi* Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Köksal, K., Yaylacı Kılıç, Z., Yel, Ü., Erbaş, S., & Kılcan, B. (2022). Sosyal bilgiler ders kitaplarının kök değerler açısından incelenmesi. *Bayterek Uluslararası Akademik Araştırmalar Dergisi*, 5(2), 74-87.
- Merriam, S. B. (2013). Nitel araştırma: Desen ve uygulama için bir rehber (Çeviri Editörü: S. Turan). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- MEB (2024). Kök değerler temalı etkinlik kitabı uygulama kılavuzu.
https://aksaml.meb.k12.tr/icerikler/kok-degerler-temali-etkinlik-kitabi-uygulama-kilavuzu_13441424.html
- Milli Eğitim Temel Kanunu (1973, 24 Haziran). *Resmî Gazete* (Sayı:14574).
<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.1739.pdf>
- Özdemir, N. (2010). Mizah, eleştirel düşünce ve bilgelik: Nasreddin Hoca. *Millî Folklor*, (22) 27-40.
- Halstead, J. M. ve Taylor, J. M. (2000). Learning and teaching about values: a review of recent research. *Cambridge Journal of Education*, 30(2), 169-202.
- Topal, Y. (2019). Değerler eğitimi ve on kök değer. *Mavi Atlas*, 7(1), 245-254.
- Uçan, B. (2018). Türk çizgi filmlerinde kültürel kodlamalar. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(55), 1134-1144.
- Yağlı, A. (2013). Çocuğun eğitiminde ve sosyal gelişiminde çizgi filmlerin rolü: Caillou ve Pepee örneği. *Turkish Studies*, 8(10), 707-719.
- Yardımcıel, F. Ve Kılıç, D. (2023). Çizgi filmlerin ilettikleri etik değerler bakımından incelenmesi: Doru örneği. *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 9(1), 21-32.
- Yin, R.K. (2008) Case Study Research: Design and Methods. Sage Publications, Thousand Oaks.

Extended Abstract

Unfortunately, children spend a significant part of their time in front of the screen. Since cartoons attract children's attention visually, they can concentrate on the screen with attention and acquire many behaviors voluntarily or involuntarily. Since children cannot distinguish what is right and wrong at that age, they can learn all the attitudes and behaviors in the movies they watch with fun. From this point of view, in order for children to learn the right values, it is important how which value is given in cartoons.

This study aims to determine the root values in the Nasreddin Hodja Time Traveler cartoon, which is broadcast on TRT Children's channel. For this purpose, answers to the following questions were sought: "How often are the root values in the Nasreddin Hodja Time Traveler cartoon given?" and "How are the root values in the Nasreddin Hodja Time Traveler cartoon given?"

This research was designed with case study (qualitative case) design from qualitative research methods. In the study, Nasreddin Hodja Time Traveler cartoon, a cartoon frequently watched by children, in which the character of Nasreddin Hodja, an important component of our culture, is portrayed, is considered as a phenomenon, and this phenomenon is examined in the context of root values, which have a very important place in both our daily life practices, curriculum programs and learning-teaching activities.

Nasreddin Hodja Time Traveler Cartoon, which was analyzed in the research, consists of the first 65 episodes. All episodes of the cartoon are available on the TRT website, which is the broadcasting organization.

Content analysis method was used to analyze the data. The inclusion of 10 core values in the curriculum (Respect, Love, Responsibility, Self-control, Benevolence, Patience, Honesty, Friendship, Justice, Patriotism) in the cartoon episodes were examined. The cartoons consisting of 65 episodes were watched 3 times by the researcher. The first viewing was done with the aim of developing a general perspective on issues such as the theme, content, subject, and characters of the cartoon. In the second viewing, coding was done in order to determine in which episodes there were clues about root values. In the third monitoring, the code list created in the previous monitoring was elaborated and classification and sampling were made regarding the root values.

The findings within the scope of the second sub-problem are related to the way the root values are handled and presented in the Nasreddin Hodja Time Traveler cartoon. The way the root value of justice is handled is to develop evidence-based judgments in a dialog. The root value of friendship is presented in four different scenes in the form of dialogues in the context of a child providing emotional support to a friend in a difficult situation and listening to him without prejudice, and that friends will not let each other down. The root value of honesty was addressed in different episodes in contexts such as open and accurate communication, the importance of honesty over success, and the importance of honest behavior in society. The root value of Self-Control was addressed in ways such as enabling children to control their own emotions and behaviors and to evaluate the consequences of their attitudes and behaviors, not giving up on making efforts, being aware of their own interests and abilities, and emphasizing self-regulation skills for a healthy life. The root value of patience was addressed by emphasizing the importance of not losing the determination to work under difficult conditions and that patience is an important element in social relations. When the way the value of respect is handled is examined, it is seen that contexts such as not being judgmental and evaluative about the competencies and qualities of others, respecting skills, establishing empathy, and not being ungrateful towards gratitude are emphasized. The root value of love was addressed through love of nature, love of books, and the positive effects of being loving and positive on one's own physical and mental health. The root value of responsibility was addressed through topics such as the responsibility we bear towards future generations, not neglecting and postponing individual responsibilities, taking responsibility for one's part in the division of labor, setting priorities in daily life, and obeying family rules. While addressing the root value of patriotism, the context of protecting artifacts and values as a heritage of national culture was used. The root value of benevolence, on the other hand, has been addressed through contexts such as team spirit and teamwork, sharing, and kindness.